

Okólniki

Towarzystwa dla popierania produkcji krajowych nasion leśnych.

Towarzystwo dla popierania prod. kraj. nasion leśnych postanowiło (nim zdoła wydać stosowny podręcznik), przesyłać członkom swoim w odpowiednich porach okólniki pouczające o najkorzystniejszym zbiorze i przechowaniu nasion leśnych, co

też nastąpiło w miesiącu maju, ponieważ w najbliższym czasie przypada czas zbioru nasion wiązów, w sierpniu zaś brzoź. Okólniki takie są bardzo pożądane i z pewnością zjedną zwolenników Towarzystwu, które należycie poparte licznem przystępowaniem do niego oddać może ważne usługi naszemu leśnictwu, dostarczając pewnych i zdrowych nasion. Dla obznajomienia czytelników „Sylwana“ z tymi okólnikami ogłaszamy:

Okólnik nr. I.

o zbieraniu nasion wiązów i brzoź.

Wiązy.

Odróżniamy u nas 3 względnie 4 gatunki wiązów, a ponieważ nie wszystkie godne są zbierania i uprawy, dla tego podajemy poniżej charakterystyczne cechy wszystkich 3 względnie 4 gatunków, aby ile możności uniknąć pomyłek i nieporozumień przy zbieraniu i sprzedaży.

	Wiąz polny (gładki) <i>Ulmus camp. (glabra)</i>	Wiąz górski (szorstki) <i>Ulmus mont. (scabra)</i>	Wiąz szypułkowy <i>Ulmus effusa (pend.)</i>
Pędy	łśniące, nagie, jasno-brunatne.	uwłosione, ciemno-brunatne	łśniące, nagie, jasno-brunatne.
Liście	na dłuższych ogonkach; twarde, nagie, tylko w kątach nerwów na dolnej stronie liścia uwłosione.	na krótkich ogonkach cienkie, na górnej i dolnej stronie szorstko uwłosione, podobne nieco do liści leszczyny.	cienkie, na górnej stronie nagie, na dolnej miętko uwłosione.
Nasiona (skrzydlaki)	bez szypułki, nagie odwrotnie jajowate, orzeszek nie w środku, lecz blisko górnego brzegu, rozperek górny dochodzi do samego orzeszka, po dojrzeniu jasno-brunatne.	bez szypułki, nagie eliptyczne, orzeszek w samym środku skrzydlaka, rozperek nie dosięga do orzeszka, po dojrzeniu zielonawe.	na długich szypułkach, dookoła uwłosione, eliptyczne lub jajowate, orzeszek w środku.

Jako czwarty gatunek uważany bywa wiąz korkowy (*Ulmus suberosa*), podobny z liści i nasion do wiąza polnego (gładkiego). różni się tylko od niego miękkim, silnie wykształconym korkiem na młodych pędach. Jest zwykle małym drzewkiem i w praktyce niema zastosowania.

Z opisanych powyżej 3 gatunków na szczególną uwagę zasługuje wiąz górski (szorstki) *Ulmus montana (scabra)* występujący na podgórzu, który posiada cenne drewno, wyrasta w duże drzewo i nie jest tak wymagający pod względem siedliska jak inne wiązy. Mniejsze znaczenie ma wiąz polny (gładki) *Ulmus campestris (glabra)*, występujący we wschodniej części kraju, a prawie zupełnie bezwartościowym dla leśnika jest wiąz szypułkowy (*Ulmus effusa*). Przy zbieraniu więc głównie zbierać należy nasiona wiąza górskiego i unikać przymieszania nasion innych gatunków.

Nasiona wiązów dojrzewają zwykle w pierwszej połowie czerwca, (wiąz szypułkowy nieco wcześniej). Początkowo opadają głucho skrzydlaki i tych zbierać nie należy, dopiero po kilku dniach przystępuje się do zbioru. Uskutecznia się to przez obrywanie rękami z gałązek niższych lub obcinanie nożyczkami na drągu całych gałązek wyżej położonych. Podczas zbierania należy uważać, aby nasienia w workach nie ugniatać, tylko całkiem lekko pakować i w małych porcyach prznosić do szopy, śpichlerza i t. d. *Natychmiast* po zbiorze należy nasienie rozciągnąć, w cienkiej paru centymetrowej warstwie w miejscu suchem, zaniechanie tej ostrożności może pociągnąć za sobą zaparzenie i zupełne zepsucie nasienia; już po paru godzinach leżenia w kupie nasienie wiązów psuje się i traci całkiem siłę kiełkowania. Warstwę nasienia należy często poruszać i mieszać i dopiero po *zupełnem* wyschnięciu można je zesypać do worków.

Bezzwłocznie po wysuszeniu należy przesłać próbkę zawierającą około 100 gr. do oceny pod adresem: „Towarzystwo dla popierania produkcji krajowych nasion leśnych“ we Lwowie szkoła lasowa ul. św. Marka, w torebce papierowej jako próbkę bez wartości, podać pochodzenie, ilość uzbieraną i żadaną cenę.

Nasienie wiązów powinno być wysiane zaraz po zbiorze, gdyż przetrzymane dłużej utracą z natury już niską siłę kiełkowania (ok. 30%), dlategoż pośpiech w wysyłaniu próbek, zamawianiu i wysyłce sprzedanego nasienia bardzo jest potrzebny.

Do zasiewu w szkółce (pełnym rzutem) potrzeba na 1 *ha* 1—1½ *kg*. Do siewu na zrębach (rzadko używanego) wychodzi na *ha* w pasy 40—50 *kg*, w talerze 25—35 *kg*. 1 *hl* waży 4—6 *kg*. Cena za 1 *kg* wynosi około 80 hal.

Brzozy.

Odróżniamy dwa gatunki brzóz u nas rosnące, brzozę gruczołkową (*Betula verrucosa*) i brzozę omszoną (*Betula pubescens*). Brzoza gruczołkowa posiada liście trójkątne, zaś jednoroczne pędy bez włosków z licznymi białymi grudkami wydzielin woskowych, przezco pędy są szorstkie; pędy brzozy omszonej są gładkie, pozbawione gruczołków i okryte drobnym włosiem, a liście lekko od dołu zaokrąglone. Nasiona obu gatunków są zupełnie do siebie podobne.

Co do wartości gospodarczej, to oba gatunki jednakie posiadają własności, brzoza omszona jednak chętniej rośnie na mokrych miejscach, a nawet znosi silnie zabagnione siedliska.

Nasiona obu brzóz dojrzewają w sierpniu i wrześniu, zbiór rozpoczynać należy, gdy tylko baze pod naciskiem palców się rozpadają. Obcina się zwykle nożyczkami na drążku cienkie gałązki, na których baze są liczniejsze i gałązki te rozkłada na płachtach lub zawiesza w wiązках w suchem miejscu, gdzie baze wkrótce dościgną, a po otrząsieniu nasienia gałązki się odrzuca, zaś nasienie po przeschnięciu zsypuje w worki. Nasienie brzozy, podobnie jak nasiona wiązów, zagrzewa się i psuje bardzo łatwo, należy więc zachować wszystkie opisane przy wiązach ostrożności. Bywa ono zwykle silnie zanieczyszczone łuskami, które wraz ze skrzydlakami odpadają. Próbkę do oceny należy również *bezzwłocznie* wysłać, gdyż nasienie brzóz traci łatwo podobnie jak wiązów siłę kiełko wania. Przechować się daje najwyżej do jesieni.

Do zasiewu na zrębach wychodzi na *ha* pełnym rzutem 60—80 *kg*, w pasy 45—60 *kg*, w talerze 30—40 *kg*. Do zasiewu w szkółce na 1 ar (pełnym rzutem) potrzeba 1—2 *kg*. 1 *hl* waży 9 *kg*. Cena 1 *kg* wynosi około 1 Kor.

Lwów, dnia 20. maja 1902.

Sekretarz:

Stanisław Sokołowski.

Prezes:

Ignacy Szyszyłowicz.